

SNG NOVA GORICA - Krstna uprizoritev komedije Iztoka Mlakarja

Tutošomato izrez propadanja družbe

NOVA GORICA – Tutošomato, konec koncev, je ta naš ljubi svet nespremenjen skozi tisočletja in nespremenljiv. Trditev velja za daljine in bližine, tudi za naš ožji in širši prostor. Od vedno so na delu patriarhalni oblastniški odnosi, kriminal, napuh, hlastanje po dobičku, vladavina in podložništvo, spolnost, praskanje med spoloma, upornost in mlahavost, emancipacija in retrogardnost, hlinjenje, laž, travestitstvo. Pa še bi lahko naštevali. V nedogled. Kot rečeno – tudi danes je tako, na kar lahko gledamo skozi oči pesimizma ali upanja, da bi se znalo v človekovi pameti vendarle kaj spremeniti. Na bolje. A tako upanje, pravi Iztok Mlakar, nima prave osnove, zato gre naš svet v maloro in mi z njim. Tudi na to pomisel lahko gledamo skozi dve gledališči: ker smo v gledališču in imamo opraviti z gledališkim besedilom, bom rekel tako, da se pametovanje o naši usodi dogaja skozi burko, ki pa je istočasno tudi tragedija, čeprav preoblečena v nasmeš in celo smeh.

V teh premisah je srž najnovejše uprizoritve **Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica** (koproducent je Gledališče Koper), krstne izvedbe burke *Tutošomato* v režiji Vita Tauferja vsestranskega gledališkega ustvarjalca in kantavtorja Iztoka Mlakarja. Mlakar v svojih delih uspešnicah ne išče cenenege humorja, zanimajo ga predvsem skriti vzgibi človekovega nespametnega ravnanja, in to raziskuje s pomočjo sočnih didaskalij, dialogov in situacij, ki vzbujajo smeh. Nadgradnja tega na videz naivnega izpostavljanja je moralno vprašanje in vprašaj, kam se je izgubila etičnost sodobne družbe. Mlakar nas s prefinjeno in preprosto besedo, oblečeno v svojevrstni primorski narečni kolorit, ki je vedno in povsod sol njegovega pisanja, uvaja v razmišljanje o usodnejših temah, ki so pravo nasprotje lahkotnosti. Skratka, gre za svojevrstno dramsko kirurgijo, ki uspe sešiti skupaj vsebinsko povednost in ljudskost, predvsem ljudski humor in ljudsko pamet.

Vse to se dogaja tudi v *Tutošomato*. Burka, a raje bi ji rekel komedija, saj posamezni liki niso le karikatura, marveč tipološke analize ljudi našega časa, je ves čas prežeta tudi z značilno Mlakarjevo spevnostjo, ritmiko, melodijo in verzifikacijo. Sumim celo, da se je avtor poigral s Shakespearom in da *Ukročena trmoglavka* velikega Angleža

mu ni bila le izhodiščni vzgib v njeno primorsko inačico. Dogaja pa se to, da bi se pohlepni mafijec Baptista Minola, ki svoje nasprotnike žive zabetonira, rad znebil predvsem svoje starejše, feministično naravnane hčerke Katarine, ki s svojimi idejami ruši hišni red. Če bi se Katarina omožila, bi potem dovolil tudi ostalima dvema hčerkama Bianci in Chiari poblížnje srečanje z moškim. Bianca je lepotica, ki se ji izteka biološka ura (kot sama pravi), Chiara pa bi rada spravila očeta s tega sveta in se polastila njegovega premoženja. Na tej iztočnici se začenja potem igra travestij, nespozorumov, infiltracij, strasti in čudnih reči, ki jim dajejo popra Petruccio, Hortensio, Tranio in Lucentio. Zapleti trkajo v antagonizem moški – ženska, v samovšečnost, zvižčnost in laž, ki postane vseprisotna, kot je danes prisotna v življenju, ki ga živimo, čeprav se spominjam slavne Bismarckove iskric, da je laž upravičena le v predvolilnem boju, v vojni in po lovu.

Režija Vita Tauferja je gradila predvsem na detajlih posameznih prizorov, ki jih je spletal v celoto in pri tem je moral rešiti vrsto zagonetk, kot na primer to, kako vpeti v predstavo tudi posamezne songe, da ne bi iz nje štrleli in bili sami sebi namen, ne pa dogajalna ilustracija. Taufer je igri spustil vajeti, vendar le do meje, ko je tvegala, da prestopi v pregrobo karikature in s tem v cenenost. Znal je dozirati komedijske elemente, da niso bili preočitni in s tem je predstavo oblikoval kot polno strukturo brez škripanja in prevelikih nesoglasij med resnobnostjo in humornostjo, oboje je bilo uravnoteženo. Tudi glasba tria instrumentalistov (Matjaž Švigelj, David Šuligoj in Roman Kobal) je bila skoraj neopazna, a še kako prisotna, kar je brez dvoma dosežek. Kostumi Matica Hrovata pa so v kričevih tonih poudarjali karakteristike vsakega lika posebej.

Na esencialni sceni **Voranca Kumarja** se je ansambel **SNG Nova Gorica** spet izkazal. To pomeni, da dosega zavidljivo umetniško zrelost in klenost, kar sem poudaril tudi ob odprtju sezone z *Zgodbami iz dunajskega gozda*. Z Mlakarjevo teksturo pa je vedno tako, da imajo igralke in igralci še dodatne možnosti, ki so jih v *Tutošomato* povsem izkoristili. Sam Iztok Mlakar je igral mafijca Minolo s potezami in obrazom, ki jih poznamo iz filma *Boter*.

Njegov mafijec ni preveč brihten, a tudi neumen ni, je zviti in omejen obenem, je navidezno krotek, a dejansko neusmiljen, rad ima ženske, še raje denar. Ob njem se razvije še preostala galerija upodobljenih likov. Matija Rupel (Lucentio) mojstrsko obvladuje prostor, gestikulacijo in glasovno variacijo tako kot potencialni samomorilec, postrežnica ali Narciz. Žiga Udir (Hortensio) je duhovita služkinja, ki mora Minolo spraviti s tega sveta, a je sam žrtev mnogih poskusov umora. Rok Matek (Tranio) je lik iz podzemlja, ki vse vedno zakvarta in je zato na milost in nemilost prepuščen mafiji, medtem ko je vehementni brezdelnež Luka Cimprič (Petruccio) nosilec ljudske »modrosti«, da je treba ženski vedno reči da, a če ona reče da, ta pomeni ne, in če reče ne, pomeni da.

Ženski trio ima prav tako močno diferencirane značilnosti. Patrizia Jurinčič Finžgar (Katarina) je nosilka ideje o enakopravnosti med spoloma, zato opravlja izrazito moška dela, je groba in neuklonljiva, ne prizna patriarhalne oblasti. Tjaša Hrovat (Bianca) je predstavica predvsem lepega videza, svoje vrednosti podreja le temu, deluje malce zasanjano, malce zmedeno, malce omejeno. Urška Taufer (Chiara) pa uprizarja resnično diabolčno navihanost, je zmuzljivo muckasta in kriminalno odločna, narejeno dobra in hladno cinična, zapeljiva in odvratna, skratka, gre za dvojnost, ki jih je spela nadvse prepričljivo in učinkovito. Vsak lik je samostojna entiteta, vpeta v celoto.

Kdor si bo ogledal *Tutošomato* (in teh zagotovo ne bo malo) nima pričakovati huronskega smeha. Soočil se bo s komedijo, ki govori o nekaterih temnih plateg sodobnega človeka in družbe. Te itak poznamo, a uprizoritev nam jih znova zrcalno postavlja kot izziv, da bi mogoče vendarle kaj postorili, da bi bil svet boljši.

Marij Čuk

Mlakar nas s prefinjeno in preprosto besedo, oblečeno v svojevrstni primorski narečni kolorit, ki je vedno in povsod sol njegovega pisanja, uvaja v razmišljanje o usodnejših temah

Tri sestre,
Tjaša Hrovat,
Patrizia Jurinčič
Finžgar
in Urška Taufer,
z »očetom«
Iztokom Mlakarjem

PETER UHAN
(SNG NOVA GORICA)

